

“DIT HUIS, EEN HERBERG ONDERWEG ...”

Beleidsplan PKN Engelen

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	2
2. Geschiedenis	3
3. Profiel	3
4. Samenstelling	4
5. Kerkdiensten	5
6. Kinderen en jongeren	6
7. Ouderen	8
8. Pastoraat	8
9. Ontmoeting en vorming	9
10. Oecumene	10
11. Diaconie	10
12. Communicatie	11
13. Muziek	12
14. Kerkgebouw	12
15. Organisatie	14
16. Beleidsvoornemens	15

Bijlagen:

A.	Organogram	17
B.	Overzicht gesprekken en gebruikte literatuur	18

1. Inleiding

Onze gemeente maakt deel uit van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Op basis van de Kerkorde van de PKN behoort elke gemeente een beleidsplan ten hebben. Om aan deze verplichting te kunnen voldoen heeft de kerkenraad van onze gemeente een commissie beleidsplan (hierna: de commissie) in het leven geroepen, die tot taak kreeg een concept-beleidsplan op te stellen. De predikant, een kerkenraadslid en twee gemeenteleden maakten deel uit van deze commissie.

De centrale vraag waarmee de commissie aan de slag ging, was tweeledig:

“ Welk beleid wordt er thans binnen de Protestantse Gemeente Engelen door de kerkenraad en de diverse door de kerkenraad ingestelde commissies gevoerd en welke beleidsvoornemens hebben zij? ”;

en

“Hoe wordt het huidige beleid door de leden ervaren en zijn er wensen tot beleidsaanpassing ?”

Voor kerkenraad en commissie stond voorop dat het beleidsplan niet een verzameling van ideeën van de commissie zelf zou worden, maar dat dit beleidsplan zoveel als mogelijk door alle leden van de gemeente zou worden gedragen. Daarmee werd al een begin gemaakt op de gemeenteavond die plaatsvond op 7 juni 2006. Toen werd onder meer gevraagd hoe onze gemeente idealiter te typeren zou zijn. Ook werden de aanwezigen opgeroepen alle wensen en ideeën, rijp of groen, naar voren te brengen.

De commissie heeft bij haar werkzaamheden haar oor te luister gelegd bij allerlei groepen in onze gemeente (zie voor een overzicht bijlage B; de verslagen van deze gesprekken liggen ter inzage bij de kerkenraad). Ook werden de gemeenteleden in het kerkblad opgeroepen wensen en ideeën aan de commissie te doen toekomen. Dit beleidsplan is voor een belangrijk deel een weergave van hetgeen de commissie op die wijzen heeft vernomen.

In het beleidsplan wordt in de eerste plaats beschreven wat er in de gemeente gebeurt. Dat is veel! Een grote groep vrijwilligers draagt zijn steentje bij om de Protestantse Kerk in Engelen een levende kerk te doen zijn. Voorop staat dan ook het idee dat er al heel veel goed gaat in onze gemeente en het beleidsplan is dan ook zeker niet bedoeld als aansporing tot grote veranderingen. Dat neemt niet weg dat er altijd ruimte is voor verbetering. Het tweede doel van het beleidsplan is dan ook het aangeven van mogelijkheden voor beleidsaanpassingen. Die beleidsvoornemens zijn steeds cursief gedrukt en worden bovendien op een rij gezet in paragraaf 16.

Tijdens haar voorbereidend werk zijn aan de commissie ook wensen voorgelegd die snel en gemakkelijk gerealiseerd zouden kunnen worden. De commissie heeft gemeend deze wensen al eerder te moeten voorleggen aan de kerkenraad of anderen binnen de gemeente en deze wensen niet “op te sparen” voor het beleidsplan. Aan sommige wensen is dan ook in de aanloop tot het beleidsplan al uitvoering gegeven.

Dit beleidsplan pretendeert niet volledig te zijn. De commissie beveelt daarom aan om over twee jaar te bezien of aanvulling, aanpassing en/of actualisering van dit beleidsplan noodzakelijk is. Bovendien - maar dat spreekt eigenlijk voor zich - zou het goed zijn om over één jaar te evalueren of de voorgestelde beleidsvoornemens zijn verwezenlijkt.

Tijdens de gemeenteavond van 22 november 2007 is het beleidsplan met de gemeente besproken. De gemeente sprak haar lof uit voor het conceptbeleidsplan. Er is een kantekening gemaakt dat het plan beschrijvend van aard is en niet aangeeft waar de kerkenraad met de gemeente naar toe wil en hoe zij dit wil realiseren.

De kerkenraad en de beleidscommissie zijn zich hiervan bewust, echter niet alles kan in een keer, in het volgende beleidsplan zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden besteed.

Het beleidsplan is in de kerkenraadsvergadering van 26 november 2007 vastgesteld.

Beleidsvoornemen:

Over één jaar wordt geëvalueerd of de voorgestelde beleidsvoornemens zijn verwezenlijkt.

Over twee jaar wordt bezien of aanvulling, aanpassing en/of actualisering van dit beleidsplan noodzakelijk is.

2. Geschiedenis

De Hervormde Gemeente te Engelen werd officieel opgericht (dat wil zeggen: met toestemming van de Staten van Holland) in 1641. Wij staan dus in een lange traditie! Met het vertrek in 1963 van ds. Melis (de 34^e dominee sinds Johannes Broeckhuijsen in 1641 als predikant werd bevestigd) brak voor de gemeente een “domineeloos” tijdperk aan.

In de jaren '70 was de gemeente zo klein geworden, dat de Provinciale Kerkvergadering overwoog de gemeente op te heffen. Er dreigde een structureel financieel tekort en er waren permanent vacatures in de kerkenraad. De oplossing daarvoor was, zo had de Provinciale Kerkvergadering bedacht, een samenvoeging van de Hervormde Gemeente te Engelen met die van Vlijmen. De kerkenraad van de gemeente te Engelen was tegen de samenvoeging en wees onder andere op de toekomstige uitbreiding van Engelen met zo'n 1000 woningen. Dat overtuigde de Provinciale Kerkvergadering ervan de samenvoeging vooralsnog nog geen doorgang te laten vinden. Wel werd in 1973 besloten tot een combinatie van de Hervormde Gemeente te Engelen met die van Vlijmen en Drunen. In dat jaar trad ook één predikant voor de drie gemeentes aan. In 1990 besloten de drie gemeentes om de combinatie wel aan te houden, maar om voor elke gemeente afzonderlijk een eigen dominee, eventueel parttime, te beroepen. De combinatie werd in 2004 losgelaten.

Een eigen Gereformeerde Kerk is er in Engelen niet geweest: officieel was sprake van een “wijk Engelen” van de Gereformeerde kerk van Drunen, Vlijmen en Engelen.

De samenwerking met Drunen en Vlijmen in het verleden laat zich nu nog zien in het gezamenlijke kerkblad en de gezamenlijke dienst op Hemelvaartdag.

Binnenkort krijgt hopelijk formeel zijn beslag wat in de praktijk reeds jaren zo functioneert: de officiële oprichting van de Protestantse Gemeente Engelen. Deze zal dus worden gevormd door de Hervormde Gemeente te Engelen en de wijk Engelen van de Gereformeerde kerk van Drunen, Vlijmen en Engelen, met daaraan toegevoegd gastleden uit verschillende kerkgenootschappen. Opvallend is dat geen lutheranen lid zijn van onze gemeente, terwijl de Evangelisch-Lutherse Kerk wel deel uitmaakt van de PKN. De vraag rijst of er geen lutheranen zijn in Engelen of dat dezen de weg naar onze gemeente niet hebben gevonden. Dit zou moeten worden uitgezocht.

Beleidsvoornemen:

Onderzocht wordt of zich lutheranen of andere bij de gemeente passende protestanten in Engelen bevinden. Als dit het geval is, zullen zij benaderd worden met informatie over de gemeente.

3. Profiel

“Hoe is onze gemeente volgens u te typeren?”, was een vraag die al op de gemeenteavond aan de aanwezigen werd voorgelegd en die de commissie ook in gesprekken die zij heeft gevoerd, aan de gesprekspartners heeft voorgelegd. Zoals te verwachten was, kwamen daar zeer uiteenlopende antwoorden op: warm, veelzijdig, pluriform, een kerk met groeistuipen, tolerant, een kerk die nog zoekende is maar ook al mooie vormen hanteert, serieus, open, oecumenisch, waren enkele antwoorden die de commissie kreeg. Sommige antwoorden lijken elkaar zelfs tegen te spreken: zo werd onze gemeente als traditioneel beschreven, maar ook als onconventioneel en niet ouderwets.

In “Bronnen voor beleid; Werkboek voor beleidsontwikkeling” worden zes profielen beschreven om gemeentes te onderscheiden. Gelet op alle typering die door de gemeente naar voren zijn gebracht, lijkt het conciliaire profiel het best onze gemeente te typeren.

De beschrijving van dit profiel luidt als volgt:

De kerk wordt gezien als een zoekgemeenschap. Er is sprake van een 'gezamenlijke trektocht'. Hier is sprake van een open en plurale, veelkleurige leergemeenschap met volop ruimte voor communicatie en dialoog. Er is een veelheid aan geloofsuitingen, zoals ook de bijbel een verzameling is van zeer uiteenlopende geloofsgetuigenissen. De kracht van dit profiel zit in de open benadering. Pluraliteit is een kans, geen bedreiging. Er is ruimte voor zowel een eigen individuele invulling van geloven als een gezamenlijke benadering.

Eén element ontbreekt hierin. Op de gemeenteavond werd het belang onderstreept van een kerk die geborgenheid biedt. Ten dele impliceert het conciliaire profiel die geborgenheid: in een kerk die ruimte biedt aan een veelheid aan geloofsgetuigenissen en een dialoog daarover, voelen mensen zich veilig om hun individuele invulling van geloven naar voren te brengen. Geborgenheid omvat evenwel nog veel meer. Als Christenen weten wij ons geborgen in Gods hand en iets van die geborgenheid hopen wij ook te vinden in onze gemeente.

Onze kerkelijke gemeente is een Protestantse enclave binnen een overwegend katholiek dorp. Dat betekent bijvoorbeeld dat de meeste kinderen van onze gemeente op één van de twee katholieke basisscholen van het dorp Engelen zitten. Op beide scholen is die katholieke identiteit overigens niet of nauwelijks merkbaar, wat het belang van goed functionerende kinderkringen binnen onze eigen gemeente onderstreept.

Onze gemeente is, als een van de weinige kerkelijke gemeentes, een groeigemeente. Dit is het gevolg van de uitbreiding van het dorp Engelen met de Haverleij, een bijzondere woonwijk aan de rand van het dorp. Op termijn verdubbelt het inwonertal van Engelen zich daardoor. De indruk bestaat dat het karakter van de gemeente niet wezenlijk is veranderd door de nieuwe aanwas van gemeenteleden: de gemeente karakteriseerde zich al door een bovengemiddeld opleidingsniveau van haar leden. Wat wel merkbaar is - maar dat hangt niet

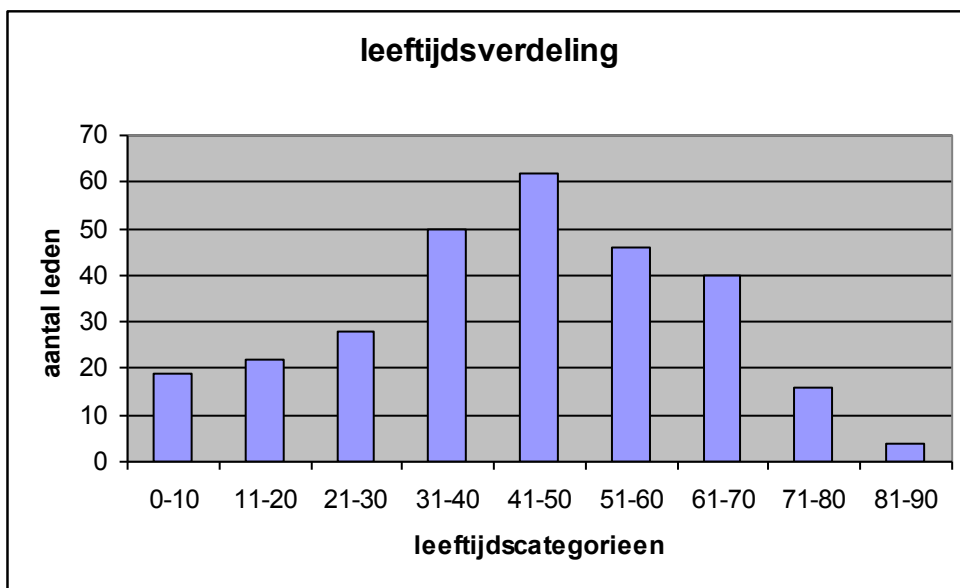
zozeer samen met de komst van nieuwe gemeenteleden als wel met een veranderde tijdgeest - is de afnemende rol die de kerk speelt in het leven van alledag. Zo is wekelijks kerkbezoek niet meer vanzelfsprekend. Ook het vinden van bijvoorbeeld personen die willen toetreden tot de kerkenraad is geen eenvoudige zaak. Dat neemt niet weg dat onze gemeente een behoorlijk grote kern van actieve, betrokken leden kent.

4. Samenstelling

De kerkenraad zag het in de jaren '70 goed: de uitbreiding van Engelen heeft inderdaad tot een forse aanwas van het ledental van de Protestantse Gemeente Engelen geleid. Het aantal ingeschreven leden en gastleden bedraagt per medio 2007 296. Het kerkblad wordt bezorgd op 139 adressen.

Het aantal mannelijke en vrouwelijke leden houdt elkaar precies in evenwicht. Ongeveer 33% van de leden woont in de nieuwbouwwijk de Haverleij.

In onderstaand staafdiagram is de leeftijdsverdeling aangegeven.

Het aantal kinderen tussen de 0 en 10 jaar is enigszins vertekend daar er kinderen zijn die wel op de kinderkringen komen maar die niet gedoopt zijn en daardoor niet ingeschreven staan. Als gevolg van het feit dat de gemeente nog geen formele PKN gemeente is, bereiken niet alle mutaties van gereformeerde leden onze gemeente. Dit geeft eveneens een kleine vertekening.

5. Kerkdiensten

De predikant en veel gastpredikanten gebruiken de oecumenische orde van dienst (drempelgebed en/of bemoediging, kyriegebed, gloria enz.). Vlak vóór of aan het begin van de dienst zou een moment stilte kunnen worden ingelast om de kerkgangers de gelegenheid te geven zich voor te bereiden op het komende uur. Dit zou kunnen gebeuren door de dienstdoende ouderling te laten vragen om een moment stilte (wellicht in combinatie met het binnenbrengen van de bijbel) of door de voorganger na votum en groet.

De kerkdiensten door de eigen predikant zijn meestal gecombineerd met de aanwezigheid van de kinderkringen. Diensten met doop en avondmaal worden in principe door de eigen predikant geleid. De cantorij van de gemeente verleent 3 à 4 maal per jaar haar medewerking aan de dienst.

Eenmaal per jaar wordt een dienst met avondmaal gehouden die mede is gericht op jonge gemeenteleden. Daarnaast zijn de morgendiensten van Pasen en Kerst diensten voor jong en oud, waaraan kinderen en jongeren kunnen deelnemen. Tijdens deze diensten zou ook kinderoppas moeten worden georganiseerd. Het streven is om in diensten waarbij geen kinderkringen zijn, oppas te organiseren en een moment uitleg te geven aan de aanwezige kinderen.

Ongeveer acht keer per jaar wordt een bijzondere dienst gehouden, een laagdrempelige en culturele bijeenkomst zonder predikant, met een eigen bescheiden liturgie passend binnen de protestants christelijke traditie. Eén van de doeleinden van de bijzondere diensten is om mensen die het geloof niet afgezworen hebben, maar zich binnen de traditionele kerk minder thuis voelen, bij onze gemeente te betrekken. Het streven is om kinderen en jongeren ook op enkele zondagen te betrekken bij een bijzondere dienst.

In de zomer zijn er enkele stiltezondagen. De ervaring leerde dat er in vakantietijd vaak te weinig kerkgangers zijn voor een kerkdienst, maar het werd niet wenselijk geacht de kerk de gehele zondag gesloten te houden. Daarom is op enkele zondagen de kerk tijdens het kerkuur open voor stilte en bezinning. Er ligt een tekst ter inspiratie.

De keuze van gastpredikanten gebeurt doorgaans op aanbeveling van gemeenteleden. Het verdient aanbeveling dat de kerkenraad (met eventueel input van gemeenteleden) de diensten structureel evalueert.

De schoonheid van ons kerkgebouw zou gedeeld moeten kunnen worden met buitenstaanders. Daarom zou de kerk op enkele momenten in het jaar - in ieder geval op monumentendag - opengesteld moeten worden voor bezoekers. Dit biedt ook de gelegenheid onze gemeente naar buiten toe te presenteren en zo wellicht mensen te interesseren voor wat in onze gemeente gebeurt.

Beleidsvoornemen:

De suggestie om de kerkenraad de diensten structureel te laten evalueren, is inmiddels opgevolgd. Aan het begin van de dienst wordt een moment stilte ingevoegd. Tijdens de diensten van Kerst en Pasen is kinderoppas aanwezig. Enkele bijzondere diensten zijn speciaal geschikt voor kinderen of jongeren. Tijdens de diensten waarin geen kinderkringen zijn, wordt een korte kinderpreek gehouden en is kinderoppas aanwezig. Het kerkgebouw is enkele malen per jaar open voor bezoekers.

6. Kinderen en jongeren

Kinderen

Voor de kinderen (0-12 jaar) binnen onze gemeente worden zogeheten kinderkringen georganiseerd. Eenmaal per maand vinden deze kinderkringen plaats gedurende een reguliere kerkdienst. De kinderkringen zijn verdeeld in drie leeftijdsgroepen: 0-4 jaar, 5-8 jaar en 9-12 jaar. Tot het moment dat de preek aanvangt, wonen de kinderen de kerkdienst bij. De groep van 0 tot en met 4 jaar wordt daarna opgevangen in het nabijgelegen kinderdagverblijf Dribbel. De andere groepen maken gebruik van ruimtes in de pastorie van de Sint Lambertus-parochie. In voorkomende gevallen vindt opvang van deze groepen plaats in de woning van

een van de begeleiders. De leiding van de kinderkringen wordt op dit moment verzorgd door een zevental ouders.

Tijdens de kinderkringen wordt aan de hand van een thema dat ook in de reguliere kerkdiensten leidraad vormt (bijvoorbeeld het thema "Mozes") een verhaal besproken en afhankelijk van de leeftijdsgroep uitgewerkt (discussie, spelletjes, knutselen enz.). De ouders van de kinderen die de kinderkringen bijwonen, hebben aangegeven deze werkwijze op prijs te stellen aangezien het behandelde thema dan eenvoudig nabesproken kan worden. Indien het beschikbare materiaal niet geschikt of toereikend wordt geacht, wordt de inhoud van de kinderkringen ook wel ingevuld aan de hand van het tijdschrift "Kind op Zondag" dat qua inhoud en thema's synchroon loopt aan het landelijk preekrooster.

Zowel door de ouders van jonge kinderen als de leiding van de kinderkringen is te kennen gegeven dat er behoefte staat aan een hogere frequentie van de kinderkringen. Door een hogere frequentie kan ondermeer meer structuur worden gebracht in de te behandelen thema's en bijbelverhalen. Bovendien krijgen de ouders van de jongste kinderen (0-4 jaar) hierdoor extra mogelijkheden om gezamenlijk de reguliere kerkdiensten bij te wonen.

Voorts is de wens geuit dat er naast het kinderkerstfeest ook op andere momenten in het kerkelijk jaar aparte kinderkerkdiensten worden gehouden of in elk geval een bijzondere plaats voor kinderen wordt ingeruimd in een of meer reguliere kerkdiensten. De band tussen de kinderkringen en de reguliere dienst kan hierdoor versterkt worden. Tevens werkt de participatie van kinderen in de dienst drempelverlagend voor het bezoeken van de reguliere dienst door de ouders van de jonge kinderen. Ook de ouderen binnen onze gemeente stellen de aanwezigheid van kinderen op prijs. Wel dient voorkomen te worden dat de orde te zeer verstoord wordt.

Diverse ouders van jonge kinderen zouden het op prijs stellen dat er vanuit de gemeente enige steun wordt geboden bij de geloofsopvoeding. Daarbij wordt gedacht aan bijvoorbeeld het enkele malen per jaar organiseren van een discussie- of ontmoetingsavond voor ouders van jonge kinderen waarbij gesproken kan worden over allerhande (praktische) geloofsthema's. Aan een vastomlijnde cursus bestaat geen behoefte.

Beleidsvoornemen:

De frequentie van de kinderkringen wordt op enigerlei wijze verhoogd zonder de druk op de huidige leiding te verhogen. In overleg met de ouders van jonge kinderen worden ontmoetingsavonden over geloofsopvoeding georganiseerd.

Jongeren

De beleidsgroep kerkelijke jeugd is een gezamenlijk initiatief van de Sint Lambertusparochie en onze gemeente. Ieder jaar stelt de beleidsgroep voor de kerkelijke jeugd te Engelen een programma met bijbehorend thema vast dat ter kennisneming aan de kerkenraad wordt gezonden. Voor het kerkelijk jaar 2007-2008 is het leidende thema 'dienstbaarheid'. De samenwerking met de parochie wordt zowel door de leden van de beleidsgroep als door de kinderen zelf als positief ervaren.

De kerkelijke jeugd van 12 jaar en ouder valt uiteen in twee groepen: een groep in de leeftijd van 12 tot en met 14 jaar en een groep in de leeftijd van 15 jaar en ouder. De beleidsgroep kerkelijke jeugd organiseert voor de jongeren in de eerste leeftijdscategorie (12-14) circa

vijfmaal per jaar een thematische bijeenkomst/activiteit. De jongeren uit de tweede leeftijdscategorie (> 15) kunnen op eigen initiatief bijeenkomsten/activiteiten organiseren. Deze groep ontvangt wel altijd een uitnodiging voor het bijwonen van de bijeenkomsten en activiteiten voor de jongeren van 12 tot en met 14 jaar.

De communicatie met de jeugd vindt overwegend plaats via elektronische berichtgeving (e-mail), telefoon en brieven. In het kerkblad en ook in de Tweeterp wordt met enige regelmaat verslag gedaan van de bijeenkomsten en activiteiten. In de aanloop naar bijzondere feestdagen (Kerst, Pasen e.d.) wordt de kerkelijke jeugd vanuit de beleidsgroep per e-mail voorbereid en geattendeerd op deze feestdagen.

Vanwege het geringe aantal jongeren in onze gemeente is het opstarten van een eigen protestantse jongerengroep niet opportuun. Vanuit de beleidsgroep is wel geopperd om onderzoek te doen naar de vraag of voor de jongeren ouderen dan 16 aansluiting kan worden gezocht bij het jeugdprogramma van de PKN 's-Hertogenbosch. Samenwerking met de gemeentes Vlijmen en Drunen ligt volgens de beleidsgroep minder voor de hand aangezien de jeugd uit Engelen van oudsher meer op 's-Hertogenbosch is gericht.

Beleidsvoornemen:

Voor de jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 14 jaar wordt het huidige beleid gecontinueerd te worden. Wat betreft de oudere jeugd (15+) wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van aansluiting bij het jeugdprogramma van de PKN 's-Hertogenbosch.

7. Ouderen

Voor de ouderen in onze gemeente wordt twee keer per jaar een ochtendbijeenkomst georganiseerd en in de periode tussen het Kerstfeest en de jaarwisseling een door de diaconie georganiseerde eindejaarsbijeenkomst. De betrokkenen waarderen deze bijeenkomsten zeer. Het wordt plezierig gevonden dat deze ochtenden niet volgens strikte scheidslijnen zijn georganiseerd, maar dat de bewoners van het dorp Engelen, de Haverleij en de buitengebieden zich vermengen. Door deze ochtenden leren mensen elkaar kennen, waardoor ook weer gemakkelijk onderling contact wordt gelegd. Aan meer bijeenkomsten is geen behoefte. Wel wordt het op prijs gesteld dat zieken en alleenstaanden met enige regelmaat worden bezocht door de predikant of gemeenteleden.

Het is niet voor alle ouderen helder hoe zij vervoer kunnen regelen naar de kerk. Dit zou duidelijk moeten worden opgenomen in het kerkblad.

Beleidsvoornemen:

De bestaande activiteiten voor ouderen zijn voldoende en worden voortgezet. De suggestie om in elk kerkblad op te nemen hoe een beroep kan worden gedaan op vervoer naar de kerk, is inmiddels opgevolgd.

8. Pastoraat en bezoekwerk

Het bezoekwerk in de gemeente wordt gezamenlijk gedaan door gemeenteleden en de predikant. De predikant bezoekt gemeenteleden om kennis te maken of naar aanleiding van vragen of persoonlijke omstandigheden. Gemeenteleden ouder dan 70 jaar worden ten minste een maal per jaar door de predikant bezocht.

Ouders van dopelingen worden tweemaal bezocht: na de geboorte en na de doop. Een ambtsdrager neemt deel aan het gezamenlijke gesprek ter voorbereiding op de doop. Een ziekenhuisopname of ernstige ziekte worden door gemeenteleden via de kerkenraadsleden of direct aan de predikant doorgegeven. Nieuwe gemeenteleden worden bezocht door een bezoekerster en door de predikant. Het aantal bezoekers/-sters voor het bezoekwerk aan nieuwingekeerde gemeenteleden en aan de ouderen zou moeten worden uitgebreid.

In het verleden zijn wijkavonden gehouden. Hoewel dit zeker in de nieuwe wijken nuttig was (de kasteelbewoners leerden elkaar zo snel kennen) had het als bezwaar, dat bewoners uit verschillende wijken elkaar niet beter leerden kennen. Daarom is besloten om ontmoetingsactiviteiten van verschillend karakter te organiseren, waarvoor alle gemeenteleden zich kunnen opgeven. Een voorbeeld daarvan zijn de preekvoorbereidingsavonden. Het is het streven om met enige regelmaat ontmoetingsavonden over geloofsopvoeding te gaan houden.

Beleidsvoornemen:

Het aantal bezoekers dat gemeenteleden bezoekt, wordt uitgebreid. Wanneer nieuwe kastelen worden opgeleverd, worden wijkavonden georganiseerd. Overigens worden voor alle gemeenteleden avonden met een bepaald thema georganiseerd.

9. Ontmoeting en vorming

Op diverse wijze wordt binnen de gemeente gestreefd om de ontmoeting tussen gemeenteleden mogelijk te maken.

Koffie drinken

Iedere eerste zondag van de maand, bij bijzondere diensten en bij bijzondere gelegenheden is er na afloop van de dienst gelegenheid om in de kerk met elkaar koffie te drinken. Dit samenzijn geeft de gelegenheid om na te praten over de dienst en de onderlinge banden aan te halen, dan wel om nieuwe contacten te leggen.

Gemeentedag

Een maal in de twee jaar vindt er op zondag een gemeentedag plaats. De gemeentedag start in de regel met een overdenking, waarna door middel van een activiteit en/of lezing of excursie het middagprogramma wordt ingevuld. Op deze wijze hebben de gemeenteleden de mogelijkheid elkaar in een andere setting te leren kennen en te spreken.

Leerhuis

Twee maal per jaar wordt samen met de Sint Lambertusparochie een leerhuis georganiseerd. In het leerhuis wordt bijvoorbeeld dieper ingegaan op een bijbelboek of wordt aandacht geschonken aan beeldende kunst die een bijbelverhaal verbeeld. In de eerste plaats biedt een leerhuis de gemeenteleden de gelegenheid om kennis te verdiepen, maar daarnaast biedt het ook de mogelijkheid contacten met anderen te leggen.

De seniorenochtenden, de cantorij en het kerkblad, die elders nader staan beschreven, zijn uiteraard ook middelen om de communicatie tussen de leden en samenhang van de gemeente te versterken.

Beleidsvoornemen:

Het bestaande beleid wordt gecontinueerd.

10. Oecumene

Tussen onze gemeente en de Sint Lambertusparochie in Engelen bestaat een goed contact. Tweemaal per jaar is er een vergadering tussen de kerkenraad en het bestuur van de parochie. Eveneens tweemaal per jaar is er een oecumenische dienst: in het voorjaar in ons kerkgebouw, in het najaar in de Sint Lambertuskerk. Verdere gezamenlijke activiteiten zijn het leerhuis, de jongerengroep en het verwelkomen en informeren van nieuw ingekomenen.

Incidenteel vinden ook andere gezamenlijke activiteiten plaats, zoals enkele jaren geleden de dorpsmanifestatie "Leve(nde) kerken!" en een bijzondere dienst met toneel.

Er wordt niet actief gestreefd naar uitbreiding van de activiteiten die gezamenlijk met de Sint Lambertusparochie worden georganiseerd. Het gevoel is dat er al heel veel gezamenlijk gebeurt. Dat neemt niet weg dat in incidentele gevallen, waar dat verstandig is, gezamenlijk kan worden opgetrokken.

Beleidsvoornemen:

De huidige samenwerking met de Sint Lambertusparochie wordt gecontinueerd. In incidentele gevallen kan verdere samenwerking plaatsvinden.

11. Diaconie

Door middel van de diaconie spant de kerk zich in voor armoedebestrijding en de zorg voor kwetsbare groepen in de samenleving. De diaconie in onze gemeente doet dit met name door het geldelijk ondersteunen van allerlei doelen. Het uitgangspunt daarbij is dat het vermogen van de diaconie niet hoeft toe te nemen. Jaarlijks worden dus de netto-inkomsten besteed aan diaconaal werk. Conform de richtlijnen van het Regionaal Dienstencentrum worden de gelden in een redelijke verhouding verdeeld tussen plaatselijk, regionaal/landelijk en wereldwijd werk. Gekozen is daarbij voor een beperkt aantal doelen, zodat bedragen van enige omvang (€ 500-2500) kunnen worden gegeven. Voorbeelden hiervan zijn het Pastoraal Buurtwerk Boschveld in 's-Hertogenbosch en Exodus, het Bossche opvanghuis voor ex-gedetineerden. De diaconie ondersteunt de Protestantse Gemeente Engelen met een bedrag van circa € 11.000,- voor onder meer het diaconaal werk van de predikant, het jeugddiaconaat en permanente en incidentele ondersteuning van het College van Kerkrentmeesters. In beperkte mate vindt - in stilte - individuele ondersteuning van gemeenteleden plaats. Nader beleid zal worden ontwikkeld, waarbij de gedachte is in bijzondere gevallen renteloze leningen voor kortstondige hulp te bieden. De nadruk zal liggen op het doorverwijzen naar de juiste instanties.

In elke kerkdienst, uitgezonderd de bijzondere diensten, vindt een diaconale collecte plaats. Enkele malen per jaar is de diaconale collecte bestemd voor een speciaal doel, vaak van Kerk in Actie, de landelijke organisatie van de PKN voor hulpverlening en evangelisatie. In de mededelingen voorafgaande aan de kerkdienst wordt dan informatie gegeven over dit doel. Ook zijn vaak folders en posters beschikbaar. De diaconie probeert verder bewustwording onder de gemeente inzake het diaconaal werk te bevorderen via bijzondere diensten. Een keer per jaar namelijk is een bijzondere dienst gewijd aan een van de doelen waaraan de diaconie

geld geeft. Zo zijn in het verleden de Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel, het Pastoraal Buurtwerk Boschveld en Exodus onderwerp van bijzondere diensten geweest. Vanuit de gemeente is de wens te kennen gegeven meer uitleg te krijgen over het diaconaal werk. Daartoe zou de diaconie meer gebruik kunnen maken van het kerkblad. In een wat verder verleden presenteerde de diaconie de doelen waaraan zij geld besteedde in het kerkblad. Die gewoonte zou weer kunnen worden opgepakt. Ook zou in het kerkblad aandacht kunnen worden geschonken aan de acties van Kerk in Actie.

Vanuit de gemeente is de suggestie gedaan in het voorjaar (in Protestantse termen: de veertig dagentijd; in katholieke termen: de vastentijd) mee te werken aan de Vastenactie die dan door de Sint Lambertusparochie, in samenwerking met parochies in de omgeving, wordt gehouden. Het ligt echter meer voor de hand dan mee te werken aan campagne die ieder jaar in de veertig dagentijd door Kerk in Actie wordt georganiseerd.

Onder de diaconie valt de Amnesty International schrijfgroep. Deze schrijfgroep organiseert ongeveer vier keer per jaar na afloop van een kerkdienst een schrijfactie waarin bij regeringen of staatshoofden wordt gepleit voor de eerbiediging van de mensenrechten van bepaalde personen in hun land. Dezelfde actie vindt tegelijkertijd ook plaats in de Sint Lambertuskerk.

Beleidsvoornemen:

Beleid inzake het ondersteunen van individuele gemeenteleden wordt op korte termijn ontwikkeld. Aan de gemeente wordt meer uitleg worden gegeven over het diaconaal werk, bijvoorbeeld door middel van het kerkblad. In de veertig dagentijd wordt zo mogelijk meegewerkt aan de landelijke actie van Kerk in Actie.

12. Communicatie

De gemeente beschikt over een kerkblad dat tien keer per jaar verspreid wordt onder alle gemeenteleden. Naast een overzicht van de te houden diensten biedt het kerkblad ruimte aan overwegingen van de predikant en ingezonden stukken. Bovendien worden de leden daarin attent gemaakt op bijzondere activiteiten of bijeenkomsten van de gemeente. Van oudsher wordt het kerkblad tezamen met de gemeentes Drunen en Vlijmen uitgegeven. Binnen de redactie leeft echter de wens om een eigen kerkblad uit te geven, dit om de eigen identiteit van onze gemeente te benadrukken. Bovendien ontstaat daardoor meer ruimte om invulling te geven aan de wens om te komen tot een modernisering van de lay-out. Een en ander moet leiden tot een verbeterde leesbaarheid van het kerkblad.

Evenals in het kerkblad wordt ook in het plaatselijk huis-aan-huis-blad De Tweeterp een overzicht geplaatst van de te houden kerkdiensten. Af en toe wordt naast het dienstenrooster ook ander gemeentenieuws in De Tweeterp geplaatst. Zodoende wordt meer ruchtbaarheid gegeven aan bepaalde activiteiten en/of bijzondere diensten.

De plaatselijke kerken geven gezamenlijk een folder uit die verspreid wordt onder nieuwe bewoners van Engelen. Die folder bevat een beschrijving van onze gemeente en onze activiteiten. Aanbevolen wordt de inmiddels gedateerde folder te herzien en deze naast de gebruikelijke verspreiding tevens neer te leggen in bijvoorbeeld het gezondheidscentrum.

Binnen de gemeente leeft al geruime tijd de wens om een eigen website te lanceren. Dit biedt als voordeel dat derden onze gemeente ook via elektronische weg kunnen opsporen. Naast

algemene informatie kan op de website eventueel ook de inhoud van het kerkblad worden weergegeven, hetgeen ook voor de eigen leden handig is. In eerste instantie zal echter een eenvoudige website met statische informatie worden opgezet aangezien een dynamische website onderhoud door een beheerder vergt.

Zoals hierboven is aangegeven, worden de jongeren vanuit de beleidsgroep kerkelijke jeugd in de aanloop naar Kerst en Pasen per e-mail geattendeerd op deze dagen. Zo ontvingen de jongeren in de week voor Pasen dagelijks een bericht waarin de betekenis van die dag werd uitgelegd. Onderzocht zou moeten worden of een dergelijke benadering ook voor de overige leden van onze gemeente met een internetverbinding haalbaar is. Zo kan bijvoorbeeld in de Stille Week in de dagelijkse drukte door de gemeente toch een mogelijkheid voor bezinning worden aangeboden.

Beleidsvoornemen:

Een onderzoek zal plaatsvinden naar de mogelijkheid om te komen tot de uitgave van een eigen kerkblad. Vooruitlopend daarop of parallel daaraan worden de problemen rondom de redactie en lay-out van het huidige kerkblad opgelost door middel van overleg met de gemeentes Vlijmen en Drunen.

Op korte termijn wordt een website met statische informatie gelanceerd. De (gezamenlijke) folder wordt op korte termijn herzien.

Onderzocht zal worden of door middel van e-mail mogelijkheden voor bezinning in bijvoorbeeld de week voor Kerst en voor Pasen aan gemeenteleden kunnen worden aangeboden.

13. Muziek

De muziek binnen onze kerk wordt verzorgd door de organist en de cantorij. De organist begeleidt de gemeentezang tijdens kerkdiensten. Daarnaast begeleidt hij waar nodig de cantorij bij haar uitvoeringen. De functie van organist wordt op dit moment ingevuld door twee personen. De cantorij bestaat uit circa twaalf personen in wisselende samenstelling en geeft drie tot viermaal per jaar een uitvoering tijdens een kerkdienst. Iedere uitvoering wordt vooraf gegaan door drie tot vier repetities. Zowel de uitvoeringen als de repetities vinden plaats in het kerkgebouw. De cantorij heeft in de huidige vorm de functie van ondersteuning van de gemeentezang en het introduceren van nieuwe liederen.

De leden van de cantorij hebben te kennen gegeven tevreden te zijn met de huidige kwaliteit en functie van de cantorij. Begeleiding door een dirigent wordt noodzakelijk geacht aangezien voor het instuderen en uitvoeren van speciale liederen timing cruciaal is. Om het huidige niveau van de cantorij te kunnen continueren is het wenselijk en noodzakelijk dat, gelet op het vertrek van de huidige dirigent, wederom een inspirerende en kritische dirigent wordt aangezocht. Deze dirigent moet overigens wel passen bij het (ambitie)niveau van de cantorij en hoeft niet (heel) professioneel te zijn. Een en ander valt namelijk waarschijnlijk niet te combineren met de wens van de leden om de cantorij een niet al te verplichtend karakter te geven. Zolang de cantorij niet beschikt over een eigen dirigent zullen de leden de organisatie en begeleiding, waaronder stemvorming, zelf ter hand nemen.

Het wordt op prijs gesteld dat tijdens de reguliere kerkdiensten niet alleen wordt gezongen uit het Liedboek voor de Kerken maar ook uit andere bundels zoals Zingend Geloven en Tussentijds. Ten slotte is nog geopperd om af en toe een zangdienst te houden waarin de

gemeente nieuwe liederen bijgebracht kan worden. Een dergelijke zangdienst zou een bijzondere dienst kunnen zijn.

Beleidsvoornemen:

De huidige wijze van functioneren van de cantorij wordt gecontinueerd. Met het oog hierop is het wel noodzakelijk dat op korte termijn de vacature van dirigent wordt ingevuld. Als bijzondere dienst kan een zangdienst worden georganiseerd.

14. Kerkgebouw

De diensten van onze gemeente worden gehouden in het kerkgebouw dat in eigendom toebehoort aan onze gemeente. De kerk bestaat uit een klein portaal dat toegang geeft aan een toiletruimte, een kleine afgesloten pantry en een ruimte waar de vieringen plaatsvinden. In dit gedeelte bevindt zich een balkon. De kerk biedt ruimte aan maximaal 90 personen.

De kinderkringen worden gehouden in de crècheruimte van Dribbel, nabij de Engelenburcht, en in een ruimte van de parochie van de Rooms Katholieke kerk. Uit de gesprekken die met de leiding van de kinderkring en de ouders van de kinderen hebben plaatsgevonden, blijken de ruimtes voor de kinderkringen te voldoen. Geen onderzoek heeft door de commissie plaatsgevonden of het gebruik van deze ruimtes ook voor de lange duur is verzekerd.

Voor vergaderingen en overige bijeenkomsten wordt uitgeweken naar de woonhuizen van leden van de gemeente. Het ontbreken van een consistorie en een kleedruimte voor de voorganger wordt soms door kerkenraad als een gemis ervaren. Uit de interviews is niet direct naar voren gekomen dat op korte termijn extra ruimtes nodig zijn. De kerkenraad zal de noodzaak tot het uitbreiden van ruimtes in het komende kalenderjaar nader onderzoeken.

Het onderhoud van het kerkgebouw is te verdelen in klein- en groot onderhoud. Het onderhoud wordt behartigd door de commissie kerkgebouw. Voor het kleine en grote onderhoud wordt jaarlijks een onderhoudsplan gemaakt. Bij het opstellen van het plan wordt gebruik gemaakt van het advies van de Monumentenwacht Noord-Brabant. Voor het grote onderhoud staat bijvoorbeeld voor de komende jaren de buitenkant van het kerkgebouw op het programma.

Uit de interviews is naar voren gekomen dat het wenselijk is dat er enkele kleine verbeteringen aan het pand worden aangebracht. Deze punten zal het college van kerkrentmeester met de commissie kerkgebouw bespreken en opnemen in het onderhoudsplan.

Beleidsvoornemen:

Onderzocht wordt of er behoefte is aan een nevenruimte. De wensen van de gemeenteleden om kleine verbeteringen aan het kerkgebouw aan te brengen worden afgestemd en deze worden in de onderhoudsplanning opgenomen.

Het College van Kerkrentmeesters beheert de kerkelijke gelden. De ‘inkomsten’ waarover de kerk beschikt komen voor circa 75 procent uit vrijwillige bijdragen, collecten en subsidies. De overige 25 procent wordt gevormd door het rendement op het vermogen en de verhuur van het kerkgebouw.

Aan de uitgave kant wordt circa 75 procent van de ‘inkomsten’ besteed aan kosten voor het pastoraat (predikant, gastsprekbeurten en overige kerkelijke activiteiten) en 25 procent aan het onderhoud van het kerkgebouw.

Het College heeft plannen om activiteiten op te zetten om de inkomsten te vergroten. Hierbij wordt gedacht aan het promoten van de verhuur van het kerkgebouw en het uitzoeken of er fondsen te werven zijn voor het onderhoud en instandhouden van het gebouw. Gezien de huidige bezetting van het college in kwantitatieve zin komen deze plannen niet van de grond.

Beleidsvoornemen:

Getracht zal worden het College van Kerkrentmeesters uit te breiden om invulling aan de beleidsvoornemens te kunnen geven.

15. Organisatie

In algemene zin is het opgevallen dat niet altijd helder is welke groepen in de kerk werkzaam zijn en onder wiens verantwoordelijkheid dat gebeurt. Zo kon het gebeuren dat bij de kerkenraad de gedachte leefde dat het schrijven van Amnesty-brieven een privé-activiteit was, waarvoor de kerk enige ruimte bood, terwijl dit in feite een diaconale activiteit was. Om hierin duidelijkheid te bieden heeft de commissie een organogram opgesteld.

Mede door de soms wat onduidelijke structuur in de gemeente is er niet altijd sprake van een goede communicatie tussen de verschillende groeperingen. De commissie beveelt aan daaraan meer aandacht te schenken. Zo zou bijvoorbeeld de kerkenraad de onder haar vallende groeperingen jaarlijks kunnen uitnodigen voor een van zijn vergaderingen voor een gedachtenuitwisseling. Dat behoeven zeker geen avondvullende gesprekken te zijn. Het moet ook zeker niet het karakter krijgen van een “op het matje” bij de kerkenraad komen om verantwoording af te leggen. Dat past niet binnen een gemeente waarin velen op een uiterst constructieve wijze bijdragen aan het welzijn van de gemeente. Die gedachtenuitwisselingen moeten het karakter hebben van een open dialoog waarin de nadruk ligt op de vraag hoe wij elkaar kunnen ondersteunen bij het kerkelijk werk. De uitgenodigden zullen de gesprekken dan ervaren als blijkt van belangstelling en waardering voor hun werk.

Beleidsvoornemen:

Ten minste een keer per jaar houden de kerkenraad en de onderdelen daarvan open gesprekken met de onder hen behorende groeperingen.

16. Beleidsvoornemens

Beleidsplan

Over één jaar wordt geëvalueerd of de voorgestelde beleidsvoornemens zijn verwezenlijkt. Over twee jaar wordt bezien of aanvulling, aanpassing en/of actualisering van dit beleidsplan noodzakelijk is.

Leden

Onderzocht wordt of zich lutheranen of andere bij de gemeente passende protestanten in Engelen bevinden. Als dit het geval is, zullen zij benaderd worden met informatie over de gemeente.

Kerkdiensten

De suggestie om de kerkenraad de diensten structureel te laten evalueren, is inmiddels opgevolgd. Aan het begin van de dienst wordt een moment stilte ingevoegd. Tijdens de diensten van Kerst en Pasen is kinderoppas aanwezig. Enkele bijzondere diensten zijn speciaal geschikt voor kinderen of jongeren. Tijdens de diensten waarin geen kinderkringen zijn, wordt een korte kinderpreek gehouden en is kinderoppas aanwezig. Het kerkgebouw is enkele malen per jaar open voor bezoekers.

Kinderen en jongeren

De frequentie van de kinderkringen wordt op enigerlei wijze verhoogd zonder de druk op de huidige leiding te verhogen. In overleg met de ouders van jonge kinderen worden ontmoetingsavonden over geloofsopvoeding georganiseerd.

Voor de jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 15 jaar wordt het huidige beleid gecontinueerd te worden. Wat betreft de oudere jeugd (16 +) wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van aansluiting bij het jeugdprogramma van de PKN 's-Hertogenbosch.

Ouderen

De bestaande activiteiten voor ouderen zijn voldoende en worden voortgezet. De suggestie om in elk kerkblad op te nemen hoe een beroep kan worden gedaan op vervoer naar de kerk, is inmiddels opgevolgd.

Pastoraat

Het aantal bezoekers dat gemeenteleden bezoekt, wordt uitgebreid. Wanneer nieuwe kastelen worden opgeleverd, worden wijkavonden georganiseerd. Overigens worden voor alle gemeenteleden avonden met een bepaald thema georganiseerd.

Ontmoeting en vorming

Het bestaande beleid wordt gecontinueerd.

Oecumene

De huidige samenwerking met de Sint Lambertusparochie wordt gecontinueerd. In incidentele gevallen kan verdere samenwerking plaatsvinden.

Diaconaat

Beleid inzake het ondersteunen van individuele gemeenteleden wordt op korte termijn ontwikkeld. Aan de gemeente wordt meer uitleg worden gegeven over het diaconaal werk, bijvoorbeeld door middel van het kerkblad. In de veertig dagentijd wordt zo mogelijk meegewerkt aan de landelijke actie van Kerk in Actie.

Communicatie

Een onderzoek zal plaatsvinden naar de mogelijkheid om te komen tot de uitgave van een eigen kerkblad. Vooruitlopend daarop of parallel daaraan worden de problemen rondom de redactie en lay-out van het huidige kerkblad opgelost door middel van overleg met de gemeentes Vlijmen en Drunen.

Op korte termijn wordt een website met statische informatie gelanceerd. De (gezamenlijke) folder wordt op korte termijn herzien.

Onderzocht zal worden of door middel van e-mail mogelijkheden voor bezinning in bijvoorbeeld de week voor Kerst en voor Pasen aan gemeenteleden kunnen worden aangeboden.

Muziek

De huidige wijze van functioneren van de cantorij wordt gecontinueerd. Met het oog hierop is het wel noodzakelijk dat op korte termijn de vacature van dirigent wordt ingevuld. Als bijzondere dienst kan een zangdienst worden georganiseerd.

Kerkgebouw

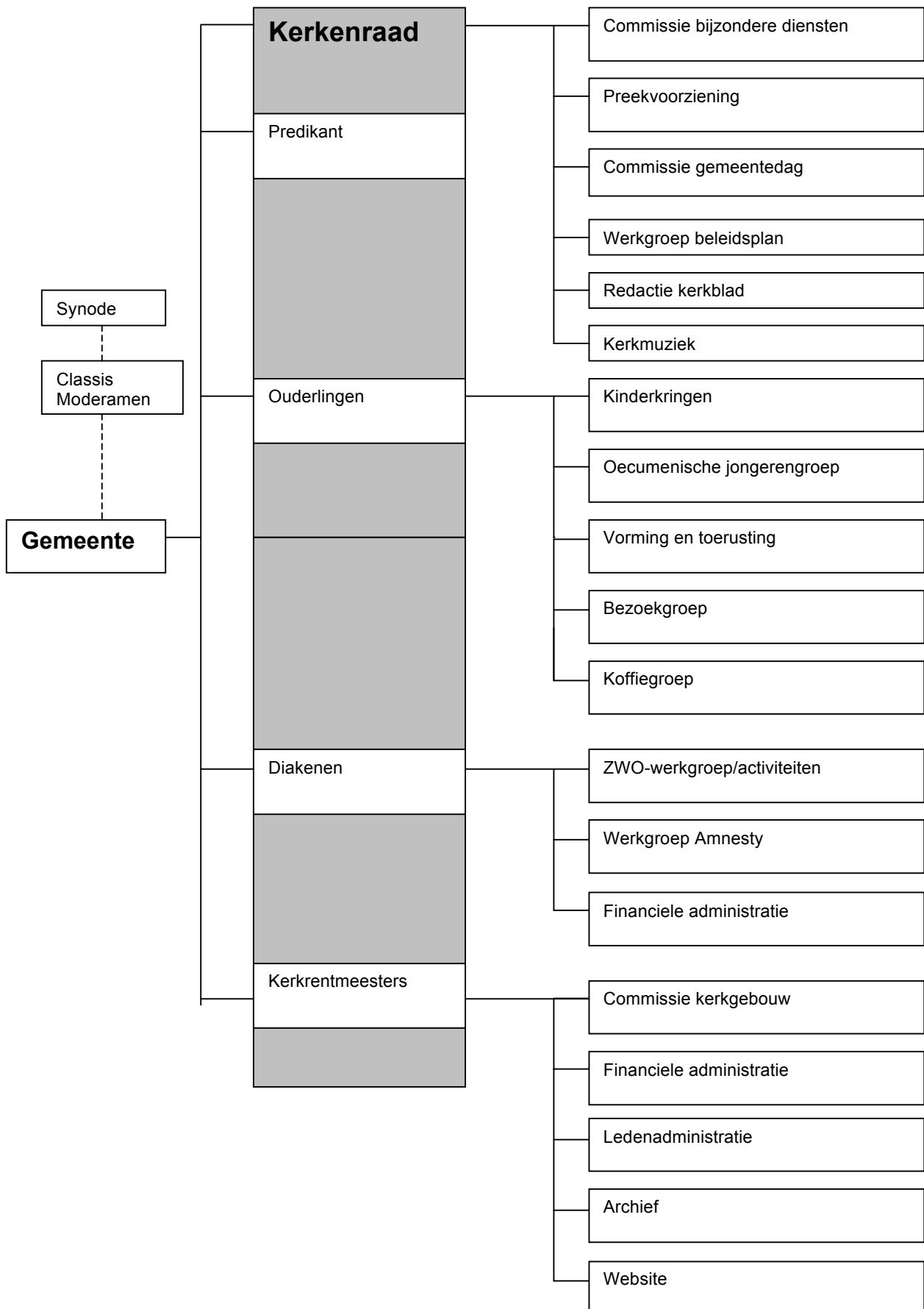
Onderzocht wordt of er behoefte is aan een nevenruimte. De wensen van de gemeenteleden om kleine verbeteringen aan het kerkgebouw aan te brengen worden afgestemd en deze worden in de onderhoudsplanning opgenomen.

Getracht zal worden het College van Kerkrentmeesters uit te breiden om invulling aan de beleidsvoornemens te kunnen geven.

Organisatie

Ten minste een keer per jaar houden de kerkenraad en de onderdelen daarvan open gesprekken met de onder hen behorende groeperingen.

BIJLAGE A: Organogram

BIJLAGE B:

Gehouden gesprekken

- Seniorenbijeenkomsten, 20 en 22 maart 2007
- Kerkenraad, 23 april 2007
- Ouders van jonge kinderen, 4 juni 2007
- Leiding kinderkring, 12 september 2007
- Redactie kerkblad, 16 september 2007
- Cantorij en organisten, 9 oktober 2007
- Beleidsgroep kerkelijke jeugd, 15 oktober 2007

Met de diaconie, het College van Kerkrentmeesters en de Commissie Bijzondere Diensten is schriftelijk van gedachten gewisseld.

Gebruikte literatuur

- Bronnen voor beleid; Werkboek voor beleidsontwikkeling
- Eerste ontwerp voor een beleidsplan 1996-2000
- P. van Twisk, "Opstel geschreven ter gelegenheid van het afscheid op zondag 3 november 2002 van ds. B.J. Aalbers, predikant te Engelen"
- Verslag ontmoetingsavonden voorjaar 2004
- Verslag gemeenteavond 7 juni 2006